

Biografia de Xavier Sitjes i Molins

Marc Torras i Serra

L'advocat i historiador Xavier Sitjes i Molins ha presentat el passat mes de novembre el seu darrer llibre titulat Els castells i torres medievals del Bages, editat pel Centre d'Estudis del Bages i guardonat amb el premi Antoni Esteve 2013, dels Lacetània. Aprofitant l'efemèride, publiquem la transcripció de la intervenció de Marc Torras en què se li va lliurar a l'autor la Medalla de la Ciutat al Mèrit Cultural.

Primer de tot, vull agrair a l'Ajuntament de Manresa la confiança que m'han mostrat en encarregar-me la presentació d'aquest breu síntesi biogràfica del senyor Xavier Sitjes i Molins al qual avui retem aquest més que merescut homenatge.

Segurament avui, aquí, entre tots vostès, hi ha qui el coneix molt millor que jo i que en podria fer una biografia molt millor que no pas la que puc fer jo. Ja em perdonaran, doncs, i em permetran, que els faci una breu aproximació al senyor Sitjes que jo conec: al què n'he llegit, al què me n'han parlat i al que jo he conegut i tractat, sobretot a l'Arxiu, del qual el senyor Sitjes és un usuari habitual.

Xavier Sitjes i Molins, és sallentí de naixement, va néixer l'any 1921, va estudiar dret a Barcelona. Establert a Manresa el 1946, ha exercit com a advocat especialitzat en dret civil i mercantil, tot i que també ha treballat en casos de dret laboral i de contenciós-administratiu.

Pel que fa al seu caràcter i la seva

Acte de lliurament de la medalla al senyor Sitjes.

actitud davant la vida, els podríem resumir tot dient que políticament i socialment sempre ha estat una persona compromesa amb els ideals de catalanisme, democràcia, llibertat i justícia social. I que culturalment és un apassionat i un gran divulgador de l'art i la història del Bages.

D'altra banda, pel que respecta a les activitats dutes a terme pel senyor Sitjes, n'hem de destacar diversos aspectes de la seva vida professional, ciutadana i acadèmica.

Vida professional

Com a advocat, Xavier Sitjes i Molins ha estat una persona compromesa i, com a tal, una figura reconeguda per diferents sectors socials i polítics de la ciutat. Durant el franquisme i la Transició, la seva tasca com a advocat li donava prestigi davant de les institucions oficials, al mateix temps que li permetia oferir assessorament legal i defensar represaliats del franquisme d'ideologies ben diverses: des d'un agutzil de Sallent que demanava l'ensenyament públic en català el 1963, a militants del PSUC i d'esquerra en

les detencions esdevingudes a la tardor de 1975, passant per les incipients comissions gestores de les associacions de veïns nascudes els anys 1975 i 1976. Al mateix temps, però, també va ser un lluitador actiu i una de les persones que van contribuir a la democratització de la vida política de la ciutat, motiu pel qual va treballar i es va manifestar públicament, quan estava prohibit fer-ho, a favor de les llibertats individuals i nacionals de Catalunya. Aquest compromís li va suposar, fins i tot, una forta multa i un interrogatori, quan el setembre de 1975, amb d'altres persones, va redactar un manifest de condemna a la dictadura.

Vida ciutadana

El compromís polític i cívic ja li venia d'abans, així, l'any 1960 es va afiliar a Unió Democràtica de Catalunya (UDC), partit del qual fou el principal militant a Manresa i, a més, amb una línia social i catalanista molt marcada, que li conferí un tarannà propi. Va arribar a ser Conseller Nacional d'Unió Democràtica de Catalunya i, en cert moment, en compartí la presidència juntament amb Miquel Coll i Alentorn i amb Joan Sansa.

Així mateix, va ser membre fundador i un dels principals impulsors de l'Assemblea del Bages, que el 1976 prendria el nom d'Assemblea Democràtica del Bages. Moltes reunions d'aquest organisme unitari es van fer al seu despatx d'advocat (documentació que va donar a l'Arxiu).

Igualment, en tant que membre del Col·legi d'Advocats de Manresa, va formar part de la Comissió de Normalització Lingüística del Consell dels Col·legis d'Advocats de Catalunya, en la qual va dur una tasca continuada en favor de l'ús de la llengua catalana en l'àmbit de la Justícia.

Vida ciutadana local (àmbit social i cultural)

En aquesta línia de compromís social i treball desinteressat, sempre ha estat una persona molt activa dins el teixit associatiu de Manresa: va ser – president de l'Associació d'exalumnes de l'Institut Lluís de Peguera

(nom que proposà ell mateix en el marc de la commemoració del 25è aniversari de l'esmentat centre educatiu)

- president dels Amics de la Seu de Manresa entre els anys 1979 i 1982.
- membre fundador i secretari de la primera Junta de la Delegació al Bages d'Òmnium Cultural (com a secretari d'Òmnium darrerament hem vist publicades les instàncies que va presentar l'any 1976 per a poder fer 2 recitals de Lluís Llach a la Sala Loiola i una conferència de Joan Badia i Josep Camprubí sobre “el català als mitjans de comunicació” i “ús públic i cultural del català”)
- secretari del Centre Excursionista de la Comarca de Bages.
- membre fundador del Centre d'Estudis del Bages.
- membre fundador dels Amics de l'Art Romànic del Bages, entre d'altres.

Cal destacar que aquesta llarga trajectòria cívica i professional de Xavier Sitjes i Molins ja va ser la raó per la qual l'any 1986 el jurat del Premi Bages de Cultura, convocat per Òmnium Cultural, va decidir atorgar-li aquest destacat guardó i el reconeixement públic i ciutadà que comporta.

Vida acadèmica

Un altre aspecte igualment important que cal no oblidar de la persona de Xavier Sitjes i Molins és la seva immensa tasca som a investigador, erudit i alhora divulgador, especialitzat en patrimoni medieval i barroc.

Xavier Sitjes i Molins és l'historiador en actiu de més edat de la comarca. Per tan, és el degà dels historiadors del Bages. Juntament amb mossèn Josep M. Gasol i Almendros, i els traspassats Francesc Rafat i Selga i, en l'àmbit universitari, Manuel Riu i Riu; Xavier Sitjes i Molins ha estat l'enllaç entre els grans historiadors manresans d'inicis del segle XX (Joaquim Sarret i Arbós, Leonci Soler i March i Oleguer Miró i Borràs) i les primeres noves generacions universitàries del darrer terç del segle XX, encapçalades per Josep

Oliveras, Llorenç Ferrer i Albert Benet, entre d'altres. Ha estat sempre al mateix nivell de rigor històric i de qualitat intel·lectual que els seus predecessors d'inicis del segle XX i que les noves generacions posteriors.

En aquest aspecte de pont entre generacions, Xavier Sitjes i Molins va estudiar l'art i la història de la ciutat i va començar a divulgar els seus estudis a la Manresa dels anys 50-60, quan tret de la revista *Bages* i, molt més esporàdicament el butlletí del Centre Excursionista i el diari *Manresa*, no hi havia cap infraestructura o cap publicació des d'on donar a conèixer al gran públic o als altres historiadors els estudis o treballs que es feien.

Tot i així, Xavier Sitjes i Molins, va aconseguir donar a conèixer el què estava fent. Primer a la revista *Bages*, editada per l'Associació d'exalumnes de l'Institut Lluís de Peguera entre els anys 1953 i 1963 i on Xavier Sitjes i Molins hi va redactar el primer editorial en català. Xavier Sitjes i Molins va ser un dels col·laboradors habituals de *Bages* ja des del segon número (abril de 1953) on va publicar l'article *El "pont vell"*. Aquestes col·laboracions primer van ser esporàdiques, però des del setembre de 1958 (número 67) fins al moment en què la revista *Bages* va deixar de publicar-se (novembre-desembre de 1963, número 129-130) va publicar un article a cada número dins de la columna fixa titulada *L'art antic a la comarca de Bages*. El conjunt dels articles abasten tot l'art de la comarca, des de la Torre del Breny (el primer article), passant per Boades, Sant Benet de Bages, la Seu, Montserrat, Santpedor, escultura romànica i gòtica, etc., fins arribar al darrer article de la sèrie publicat en el darrer número de la revista *La culminació de l'escultura barroca: Josep Sunyer*.

Així mateix, tot i les dificultats per publicar a la nostra ciutat, l'any 1973 va publicar el llibre *Sant Benet de Bages*, que durant molts anys va ser l'única guia històrico-arquitectònica per a poder conèixer i visitar el monestir i les seves dependències. Llibre gràcies al qual moltes persones del Bages i de fora de la nostra comarca van poder conèixer i valorar la importància arquitectònica i escultòrica d'aquest

monestir cabdal del romànic català.

I uns anys després, el 1977, va publicar el llibre *Les esglésies pre-romàniques de Bages, Berguedà i Cardener*, una aproximació de conjunt a l'arquitectura preromànica d'aquestes tres comarques, que en aquell moment era única i que passats més de trenta anys encara és imprescindible per a poder conèixer el ric patrimoni preromànic de la Catalunya central. L'any 1986 va continuar i completar aquest treball amb el llibre *Esglésies romàniques de Bages, Berguedà i Cardener*.

A finals dels anys 70 i inicis del 80 aquestes dificultats per publicar es van anar esvaint gràcies a la fundació del Centre d'Estudis del Bages, amb la *Miscel·lània d'Estudis Bagenes* i les col·leccions editorials de *Monogràfics* i *Quaderns*; la fundació dels Amics de l'Art Romànic, amb el seu *Butlletí*; l'aparició de la revista *Dovella*, i a la represa editorial del Centre Excursionista de la Comarca de Bages, amb la seva col·lecció *Monografies de temes locals i comarcals*. En tots ells Xavier Sitjes i Molins hi té publicats diversos estudis i treballs sobre Manresa i el Bages.

Fora de la comarca, també ha publicat articles a les revistes *l'Erol* (Berga), *Ausa* (Vic), o a *Acta històrica et archaeologica medievalia*, la prestigiosa revista del Departament d'història medieval de la Universitat de Barcelona, entre d'altres.

Xavier Sitjes i Molins porta publicats, de moment, més d'un centenar d'articles i més d'una desena (11) de llibres i opuscles

– *Sant Benet de Bages* (1973)

- *Les esglésies pre-romàniques de Bages, Berguedà i Cardener* (1977)
- *Esglésies romàniques de Bages, Berguedà i Cardener* (1986)
- *El castell de Balsareny* (1986)
- *Els ponts medievals del Bages* (CECB, 1988)
- *L'art funerari medieval a la conca alta del Llobregat* (monogràfics CEB, 1994)
- *El barroc al Bages. Noves dades per al seu estudi* (CECB, 1997)
- *El claustre romànic de la Seu* (AARB, 2000)
- *L'argenteria i l'orfebreria al Bages, segles X-XVIII* (quaderns CEB, 2001)
- *L'enginyeria militar vuitcentista al Bages* (CECB, 2007)
- *Arquitectura civil medieval al Bages* (CECB-CEB-AARB, 2011).

Els principals àmbits d'estudi sobre els quals Xavier Sitjes i Molins ha centrat la seva atenció són la història medieval, arqueologia i l'art (escultura, arquitectura, orfebreria, etc.) dels períodes artístics del romànic, el gòtic i el barroc. Cal remarcar, però, que els estudis i treballs històrics que ha realitzat el Xavier Sitjes i Molins no es limiten només a l'àmbit territorial del Bages, sinó que, en menor mesura, també ha ampliat la seva visió i el seu interès a les comarques veïnes del Berguedà i el Solsonès.

Els diversos treballs publicats per Xavier Sitjes i Molins són un referent per a tots aquells que volen estudiar o necessiten dades de diversos aspectes de la història medieval i moderna del Bages, d'arqueologia i de les diverses

manifestacions de l'art (escultura, arquitectura, orfebreria, etc.) de la comarca, especialment dels períodes artístics del romànic, el gòtic i el barroc.

Conclusions

Sense voluntat de ser més exhaustius, volem acabar dient que creiem tot l'exposat és una bona mostra de l'esperit de servei a la ciutat, el país i la cultura amb el qual Xavier Sitjes i Molins ha anat realitzant aquest conjunt de tasques –de caràcter públic, social i cultural- a la nostra ciutat, sense mai haver buscat ni esperat cap mena de reconeixement ni benefici particular. Creiem, doncs, que tot aquest conjunt d'activitats, dutes tothora amb un elevat sentit ètic i idealista, i que fins i tot li ocasionaren problemes amb la policia i les autoritats governatives de la dictadura, i l'alt rigor i qualitat dels seus estudis i treballs realitzats a favor de la difusió de la història i el patrimoni artístics de Manresa i el Bages, el fan mereixedor de la Medalla de la Ciutat.

L'acte de lliurament de la Medalla de la Ciutat al Mèrit Cultural a Xavier Sitjes va tenir lloc l'octubre de 2012 al saló de sessions de l'Ajuntament de Manresa, i va ser presidit per la presidenta del Parlament de Catalunya Núria de Gispert, i l'alcalde de Manresa, Valentí Junyent.

Marc Torras i Serra

Director de l'Arxiu Comarcal del Bages